

Zigmars Liepnš „Turaida Roos“

Ooper kolmes vaatuses. Libreto: Kaspars Dimiters

Maailma esietendus 28. septembril 2017 Läti Rahvusooperis

Muusikadirektor ja dirigent Martinš Ozoliņš

Dirigent Janis Liepiņš

Lavastaja Inara Slucka

Osades: Maija: Laura Teivane, Marlena Keine, Julija Vasiljeva

Adams Jakubovskis: Rihards Macanovskis, Juris Adamsons

Teadjanaine: Dana Bramane, Sonora Voice

Greifs: Krišjanis Norvelis, Armands Silinš

Viktors Heils: Raimonds Bramanis, Juris Jope

Luzma: Ilona Bagele, Laura Grecka

Brūkuzitis: Mihalis Culpajevs, Viesturs Jansons,

Peteris Skudrics: Rihards Millers, Kalvis Kalniņš

Madala: Laura Purena, Sabine Krilova

Esimene vaatus

Turaida kindluse lähedal on lahingus langenud nii sõjamehed kui ka kohalik rahvas. Üks kohalik naine, keda kutsutakse Teadjanaiseks, saabub lahinguväljale, et päästa väike tüdruk, kelle vanemad on hukkunud. Röövel Brūkuzitis varastab relva, mida hoiab käes tüdruku langenud isa. Lahinguväljale saabub ka Greif, kelle meelest on lahingud võtnud elult mõtte. Greif otsustab orvuks jäänud tüdruku ise üles kasvatada. Kuna on maikuu, ristitakse tüdruk nimega Maija (Mai). Temast kasvab kaunis neiu.

Ühel päeval pidustuste ajal juhtub Maija nägema, kuidas Brūkuzitist pilgatakse. Deserteerunud Poola sõdur Jakubowsky, kes püüab Maija tähelepanu võita, astub Brūkuzitise kaitseks välja. Greif märkab Jakubowsky huvi Maija vastu ja otsustab teada anda, et ta annab oma kasutütre mehele kindluse aednikule Victorile. Jakubowsky kavatseb võidelda Maija eest.

Brūkuzitis unistab elust koos Madalaga, uskudes, et see noor naine aitab tal vabaneda joomapahest. Madala sõbratar Luzma ei suuda unustada oma lühikest romaani Jakubowskyga ja lootes, et mees on talle tänulik, annab ta poolakale teada, kus Maija kohtub õhtuti oma peigmehega.

Maija püüab selgust saada oma tunnetes ja tunnistab kasuisale, et ta mõtleb ikka veel Jakubowskyst. Greif taipab, et mehe tegutsemismotiiv pole puhas. Victor jõuab selgusele, et loomult pole ta võitleja. Maija kinnitab noormehele, et armastab teda tema hea südame pärast. Victor soovib, et pärast pulmi sõidaksid nad Saksamaale. Noormehel pole aimugi Jakubowsky plaanist. Maija meenutab Jakubowskyle, et jõuga ei saa võita armastust.

Teine vaatus

Maija palvetab neitsi Maarja poole. Siseneb Greif ja jutustab, et nägi unes kroonitud roosi, mis muutus veripunaseks. Teadjanaine pakub oma abi armuvalus Jakubowskyle. Mees on valmis kõike tegema, et saada Maijat. Brūkuzitis annab Maija isa mõõga Victorile, et see saaks Jakubowskyt eemale tõrjuda. Victor haavab jakubowskyt, ainult Maija sekkumine hoiab ära halvima. Oma teenri Skudricsi abiga tahab Jakubowsky veel kord kohtuda Maijaga. Ta tahab, et Maija ära nõiutaks. Teadjanaine ei varja, et see ei ole tema võimuses ja et asjalood võivad pöörduda oodatust teistsuguseks.

Teades, et Greif teeb kõik, mis suudab, et oma kasutütart kaitsta, otsustab Jakobowsky teener Skudrics hoiatada Greifi ja Victorit Maijat ähvardava ohu eest. Teener loodab, et kui Jakobowsky läheb vangi, siis pääseb tema lähemale Luzmale, kes ikka veel usub, et saab tagasi võita oma endist kallimat. Brukuzitis palub Madala kätt ja saab neiuult jah-sõna. Luzma ei nõustu koos olema reeturist SKudricsiga ja kiirustab Maijat otsima, lootes, et Maija aitab ära hoida Jakobowsky vangistamise.

Kolmas vaatus

Maija palvetab Neitsi Maarja poole ja saab eksimatu märgi, et tema palvet on kuulda võetud. Greif kutsub Maija pulmarüüd proovima. Luzma tormab sisse abi paludes. Teadjanaine tunnetab, et Maija on jõudnud oma eluteel tähtsa hetkeni, tema saatuse ettemääratus läheb täide. Luzma õhutab Jakobowskyt põgenema, sest meest hakatakse päevatõusul otsima. Kuid ainus, mida Jakobowsky mõtleb ja soovib, on kohtuda Maijaga. Mees palub Luzmat Victorit kinni pidada, et jõuda ise Maija juurde.

Maijal kulu vaid mõni taipamaks, et mees, kes teda varjus ootab, pole tema peigmees Victor. Maija palub Jakobowskyt, et too ei mõistaks valesti seda, miks ta teda aitas. Kui ta aga taipab, et mees oma eesmärgist ei loobu, otsustab ta anda mehele oma pruudiloori. Ta püüab meest veenda, et see loor kaitseb igaüht, kes seda kannab. Ta mähhib loori endale ümber kaela ja on valmis oma sõnu tõestama. See on ainus võimalus, kuidas jääda ustavaks oma tunnete ja pidada peigmehele antud lubadust. Alles tagantjärele mõistab Jakobowsky, kui suur oli neiu armastus. Meeleheitlikus lootuses, et surm saab ühendada neid, keda elu ei suutnud kokku viia, tapab Jakobowsky enda.

Ajaloolised faktid

Turaida Roos (õige nimi **Maija**; tuntud ka kui **Turaida Rose** (Rosa) elas Turaidas aastatel 1601-1620.

Turaida Roosi haud asub Turaida piiskopilinnuse pargis ja on oluline turistide külastuspaik.

Turaida Roosi ema suri aastal 1601, kui Turaida piiskopilinnuse juures toimus lahing. Surnud ema kätel oli laps, kelle kasvatas üles Turaida kaupmees. Tüdrukul oli väidetavalt palju kosilasi ja ta nõustus abielluma Sigulda lossi aednikuga. Üks kosilane oli ka Turaida garnisoni ohvitser, kes ei leppinud korvisaamisega. Ohvitser meelitas tüdruku koopasse, kavatsedes ta seal vägistada. Tüdruk palus ohvitseril seda mitte teha ja pakkus vastu siidisalli, millest ükski mõõk ei suutvat läbi tungida. Ohvitser katsetas seda siidisalli tüdruku peal ja mõõga läbi tüdruk hukkus.

Esmakordselt kirjeldas seda legendi Magnus von Wolffeldt 1844. aastal.

- 1848. aastal kirjutas Adelbert Cammerer legendi ainetel poemi "Die Jungfrau von Treiden".
- 1927. aastal valmis legendil põhinev Rainise näidend "Mõla stiprāka par nāvi" ('Armastus on tugevam kui surm').
- 1985. aastal alustas Lätis tegevust rokkansambel Turaidas Roze.
- 1997. aastal anti välja Turaida Roosi kujutav postmark.